

Karel Řeháček
České školství v národně smíšených oblastech jihozápadu Čech
v letech 1880-1945

Dizertační práce, FF UHK 2018, 262 s.

Posudek oponentky práce

Práce se je věnována vývoji českého menšinového/národního školství v národnostně smíšených oblastech jihozápadních Čech. Práce je dělena do několika kapitol, jež problematiku sledují po chronologické rovině s výjimkou poslední páté kapitoly, jež si dává před vlastním závěrem za cíl shrnutí problematiky.

V úvodu se autor vrací až k protonacionalismu středověku a raného novověku, domnívám se, že poněkud zkratkovitě. Co se pak týče zrovnoprávnění němčiny s češtinou Obnověným zřízením zemským, pak toto zcela jistě nelze interpretovat jako germanizační počín, ale spíše právní kodifikací existujícího stavu. O ztrátě české samostatnosti lze hovořit až v důsledku centralizačních opatření státu v polovině 18. století. Naopak vývoj národnostní otázky v 19. a 20. století by mohl být strukturovanější. Archivní základna je úctyhodná, co se však týká literatury, chybí řada nových prací k česko-německým vztahům. Pokud se budeme držet pouze užšího tématu, pak postrádám zásadní monografii Petra Haslingera¹, která by autorovi rozšířila metodologický pohled. K tematice německých „obranářských“ spolků existují práce Jitky Balcarové². A pak přímo ke školství českému i německému například studie Tomáše Kaspera.³

První kapitola se týká českého školství v národnostně smíšených zemích před rokem 1918. Začíná zákonným rámcem a pokračuje možnostmi zakládání škol. Zde pouze drobná poznámka ke konfesním školám, ano byly povolovány poměrně snadno, ale gymnázia například měla značné problémy s právem veřejnosti v případě maturit a trvalo často dosti dlouho, než bylo získáno. V podkapitole Ústřední matice školské mohla možná být uvedena ještě volně dostupná diplomová práce Evy Lukešové o ÚMŠ⁴.

Druhá kapitola je přehledem českého školství v národnostně smíšených zemích po roce 1918. Na ni navazuje další část práce zahrnující období po připojení pohraničních oblastí k Říši a v případě ÚMŠ až do jejího zániku v roce 1948.

Následuje jádro práce, které je, zdá se poněkud zmatečně číslované. Jako kapitola čtyři je souhrnně označeno pouze období před rokem 1918, ale následují podkapitoly do roku 1938 a následující. Text je zevrubný popis a vývoj českého školství na jihozápadě Čech podložený

¹ Peter Haslinger, Nation und Territorium im tschechischen politischen Diskurs 1880-1938. München 2010.

² Zejména monografie Jitka Balcarová, „Jeden za všechny, všichni za jednoho!“ Bund der Deutschen a jeho předchůdci v procesu utváření „sudetoněmecké identity“, Praha 2013.

³ Například Tomáš Kasper (spolu s Danou Kasperovou), Češi, Němci, Židé v národnostním Československu, Liberec 2006.

⁴ Eva Lukešová, Ústřední matice školská (diplomová práce), Praha, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013.

bohatým pramenným materiálem, možná by bylo bývalo dobré text více tematizovat. Také přímých citací by mělo být méně, je příliš mnoho stránek, které jsou de facto jeden velký citát.

Pátá část dizertace je věnována problémům českého školství na jihozápadě Čech v celém sledovaném období. Týká se učitelů, budov, mecenátu, ale i sporů v rámci české menšiny samé. Tím také vytyčuje některé záležitosti, jež byly pro rozvoj českého školství klíčové. Navazující závěr je v podstatě shrnutím práce.

Dizertační práce Karla Řeháčka je bezesporu zevrubnou a tím i užitečnou materiálovou studií, ve které bohatě zúročil svou dlouholetou práci. Pokud by se uvažovalo knižním vydání, bylo by dobré doplnit řadu novějších popřípadě i zahraničních prací a dát celému dílu hlubší metodický základ. Velké textové bloky by bylo dobré pokusit se přestrukturovat, možná doplnit mezititulky.

Nicméně přes připomínky k práci ji navrhuji k obhajobě a doporučuji v případě jejího úspěšného průběhu získání titulu Ph.D.

V Ústí nad Labem dne 21. 10. 2018

Doc. PhDr. Kristina Kaiserová, CSc.